

EXPOSICIÓN MEDIEVAL DEL «PATER NOSTER»
EN TRADUCCIÓN CATALANA DE FRAY ANTONIO CANALS

Fray Antonio Canals es sin duda uno de los mejores autores de prosa religiosa en el siglo de oro de las letras catalanas. Su producción original es, pero, relativamente muy escasa y en gran parte inédita, y por esto es más conocido como traductor renacentista incipiente. En efecto, siguen inéditas sus dos obras más extensas y originales, *Scala de contemplació* y *Tractat de Confessió*, y, en cambio, van publicadas las traducciones de otras obras de cierta extensión, como el *Llibre anomenat de Valeri Màxim* (2 vols.), *Scipió i Aníbal* (dos ediciones), todas de autores clásicos o renacentistas, además de algunas otras más cortas de autores medievales¹.

Evidentemente, como ya han notado los historiadores de la literatura catalana, y especialmente Martín de Riquer, las traducciones de Canals de obras en latín clásico adolecen de graves defectos por incomprensión frecuente del original, mientras que son muy buenas para su tiempo las de tratados en latín medieval. Ciertas libertades que se permite Canals son bien comprensibles para su época, y cuando, como sucede en la mayoría de los casos, tenemos a nuestra disposición los originales latinos de las obras traducidas, aquellas libertades nos ilustran perfectamente acerca la capacidad intelectual y soltura estilística del erudito dominico que sabe intercalar en las traducciones verdaderas glosas, aunque hubiera estado mejor las pusiera en los márgenes, como los glo-

¹ Véase sobre Canals la noticia preliminar (pp. 5-28) a la edición preparada por M. de Riquer: A. CANALS, *Scipió e Aníbal* (Barcelona 1935), colección «Els Nostres Clàssics». Más recientes las notas de J. RUIZ CALONJA, en *Història de la Literatura catalana* (Barcelona 1955), pp. 182-86 y 205, y, como aportación biográfica, la de J. M.ª COLL, *El maestro Fray Antonio Canals, discípulo y sucesor de san Vicente Ferrer*, en «Anal. sacra Tarrac.» 27 (1954) 9-21 (aparecida a fines de 1955).

sadores. Aún de más valor son las introducciones originales con que acostumbra presentar sus traducciones.

De una de estas traducciones de tema religioso y devoto, muchas veces citada, pero aún inédita, queremos tratar brevemente aquí, transcribiendo, además, parcialmente su texto. Nos referimos a la exposición medieval anónima de las oraciones *Pater noster*, *Ave Maria* y *Salve*, que se conserva en ejemplar, al parecer único, en un manuscrito de la Biblioteca de la Real Academia de Buenas Letras, de Barcelona. Es el manuscrito que contiene como obra principal el *Libre de llahor a Déu* o *Psalteri*, de Eximenis.

DESCRIPCIÓN: 189 folios en papel útiles sin numeración antigua, más una hoja de guarda al principio y siete hojas al fin.

Encuadernación en pergamino, pero deshecha; los pliegos están sueltos. Al lomo: *Eximenis | Libre de Lahor de Deu | Z-5-II*.

En la hoja de guarda: «+ | *Pertinet ad Conv. S. Augustini B|arcinon*». (en letra del s. xvi-xvii), y después (en letra del s. xix): «Real Academia de B. Letras. Barna.» En lápiz: «*Eximenis | Lahors de Deu*».

Perteneció, pues, al convento barcelonés de San Agustín en cuya biblioteca llevaría las signaturas: Z-5-II, y de ella saldría por la ex-claustración de 1835.

Numeración moderna (s. xix) sólo en las páginas impares (recto) de 3 a 53. La pág. 54 no se cuenta, pues lleva este número la que debería ser 55. Desde aquí números pares (recto) de 54 a 280 y al vuelto núm. 281 que debería ser la 282. En ella acaba la obra de Eximenis.

Esta misma página lleva además el núm. 1 por ser la primera en que empieza la obra de Canals. Sigue una nueva numeración sólo con los números pares en el recto de las hojas desde 2 hasta 76. Después del vuelto faltan una o dos hojas. Quien hizo la numeración creyó faltaba sólo una (lo indica una nota escrita) y continuó la numeración en el recto de la siguiente desde 80 hasta 96, y en la 97 (no numerada) se interrumpe otra vez el texto. Falta al fin una o dos hojas antes de las de guardas. Los cuadernos son de 12 hojas y como el último sólo cuenta nueve, faltarán, pues, tres, no dos como creyó el numerador.

Letra del siglo xv.

Fol. 1 (pág. 1): Rúbrica: «Comença lo pròlech del present libre dirigit per mestre Francesch Eximenis del orde dels frares menors al Reverent pare en Christ lo bisbe de Teraçona, lo qual libre es apellat flor del psalteri e en altra manera lahor de Deu». Sigue inicial *A* minuada del prólogo de Eximenis. No interesa esta parte para nuestro objeto. Sólo señalamos que acaba, según hemos dicho, en pág. 281 (=282).

En esta última página, cinco últimas líneas: *Rúbrica*: «Títol o preambol en les exposicions | següents, ço es primerament en la o(racio) | AVE MARIA GRA(cia) PLE(n)A (*en azul*), PATER NOSTER QUI ES (*rojo*), SALVE REGINE MISERICOR(di)E (*azul*).

Pág. 2 (=283). «A(*con hermosa miniatura*)1 molt honor(able) moss. P. d'Artés» ... (véase después del texto). Acaba a pág. 12 (=293): «... amor e gracie. Amen».

Sigue rúbrica: «Contemplacio molt devota sobre la salutacio angeli|cal la qual es Ave Maria.»|

En tinta verde: AVE MARIA GRACIA PLE(n)A.

Inc. «A tu senyor deu meu faç aquellas gracias que pusch de la pregonea de les mies entramenas per ço com has volgut pendre e humir a tu nostra natura ...» Acaba a pág. 34-35 (=316): «... Alli tot home es fet virginal tot sant tot divi|nal oblidant tot si mateix solament contemplant la mara ab lo fill e lo fill ab la mara. Amen.»

En esta última pág., línea 4, comienza la rúbrica: «Molt devota oracio e saludable sobre la sancta oracio del pater noster. PATER ...» (véase después el texto). Acaba en la pág. 66 (=347) «... qui es be-venturat per secula seculorum. Amen».

Sigue rúbrica: «Segueix se una molt devota contemplacio <PATER> SALVE REGINA MISERICOR. VI. D(ulcedo)». Inc.: «A saludar la benaventurada verge gloriosa ma dona sancta Maria primerament devem considerar la sua magnitud e granea car no pot esser en maior dignitat ...» Se interrumpe sin acabar en pág. 97 (=378) «... O clement aconsolant, dolça alletant. O clement en la obra, piadosa en la affectio, dolça en ...»

Tanto el texto del *Ave Maria* como el de la *Salve* están divididos en capítulos o apartados correspondientes a las peticiones, que van encabezadas por las palabras del texto latino en tinta verde y tipo mayor, tal como se puede ver, anotadas en negrita, en la transcripción del texto del *Pater noster*.

Dejando la obra de Eximenis, nos limitamos a estudiar la de Canals, que ocupa, como acabamos de ver, las últimas 97 ó 98 páginas.

Se trata de las exposiciones de las tres oraciones más populares, *Pater*, *Ave* y *Salve*, traducidas por Canals de un original latino desconocido hasta ahora por los autores que habían tratado de Canals y precedidas por un Preámbulo original del culto dominico y por esto de gran interés. Según se desprende de este preámbulo, la exposición ya en el siglo XIV correría como anónima. Canals, como se podrá ver, hace grandes elogios de su cávida espiritualidad, de su unción, creyéndola digna de un san

Buenaventura o de un maestro Ozibert² o, mejor, de que un ángel la dictara a algún cartujo o anacoreta.

Nuestro amigo Dr. Stegmüller, que está publicando el magno *Repertorium biblicum Medii Aevi*³, nos ha ahorrado el improbable trabajo de tener que buscar el original latino de estas exposiciones medievales. Lo encontró, utilizando sus índices, en el manuscrito 946 de la Biblioteca de San Gall, y después lo vió ya publicado varias veces junto con el de las exposiciones del *Ave Maria* y *Salve Regina*. Así en MIGNÉ, PL 149, 568-590⁴.

Para no pasar los límites de extensión fijados para los estudios de esta miscelánea, no publicamos ahora, sino más adelante, el texto catalán de Canals referente a las oraciones marianas, que sin duda son de un mismo autor, desconocido según diremos.

Los elogios de Canals son bien comprensibles en boca de este autor, que gusta de la exuberancia retórica y la ampulosidad algo barroca. El autor anónimo parece saber hacer vibrar intensamente las cuerdas de los sentimientos de amor y temor alternativamente. Sabe también aprovechar con oportunidad los más apropiados textos bíblicos en que se manifiestan estos sentimientos: el *Cantar de los Cantares*, el libro de Ester, la narración del hijo pródigo, trasladando su fraseología a la de la exposición ascético-mística. Particularmente feliz la referencia a Egipto en la huída de los hebreos. Pero sus demasiadas y enojosas repeticiones y, sobre todo, sus groseras comparaciones, algunas impúdicas complacencias y continuas exageraciones, manifiestan lo artificioso de la composición, que no responde a sentimientos reales. Por esto Oudin⁵ juzga,

² Maestre Ozibert quizá se refiere al obispo Osberto, que con el abad Anselmo instituyó la fiesta de la Inmaculada (cf. HURTER, *Nomenclator litterarius*, II, col. 20, nota), o a Osbertus de Clare (ibid.).

³ Publicados cinco volúmenes por el Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Madrid 1947-55). Está preparado para la imprenta el vol. VI, que abarca precisamente la literatura de autores anónimos.

⁴ Migne toma el texto de la *Bibliotheca Veterum Patrum*. Supplementum, t. xxvii, obras de Anselmo de Lucca. Se da como espuria.

⁵ Casimiro Oudin, premonstratense apóstata, en su obra *Commentarius de Scriptoribus ecclesiasticis*. La crítica referente a estas exposiciones traducidas por Canals se puede ver en MIGNÉ, tomo citado (PL 149, 439 ss.). Crítica ciertamente apasionada e injusta, pero aceptable en lo de negar la paternidad de estos escritos a san Buenaventura, san Bernardo o Anselmo de Lucca. Fueron incluidos en las primeras ediciones del *opus bonaventurianum* (Roma 1588-99 y París 1647) y ya han sido eliminados en la edición más reciente de Quaracchi (1882-1902). Sobre las diversas ediciones, véase la citada crítica de Oudin o «Dict. Hist. ecclésiastique» III, 492 (voz: *Anselme de Lucques*).

con razón, indigno de ser atribuído, como han hecho algunos autores y sospechó Canals, a san Buenaventura, ni aun a ninguno de los Padres anteriores al siglo XIII. Debe ser más bien obra del siglo XIV, que se resiente de las argucias y elucubraciones escolásticas.

Nosotros podemos alegrarnos de que esta artificiosa prosa de la Baja Edad Media haya dado ocasión al erudito dominico valenciano a enriquecer el léxico y la flexibilidad de nuestra lengua vernácula.

El preámbulo original de Canals es lo mejor, una de las más sabrosas muestras de su prosa religiosa, elegante y fluida que nos hace lamentar que este escritor dedicara tanto tiempo a las traducciones en perjuicio de su producción original. Preciosa la anécdota que relata para elogiar y recomendar la *Salve Regina*, lo mismo que las aducidas en recomendación de la oración en lugar apartado y al fervor de la oración sencilla.

En cuanto a la versión, ya lo hemos dicho, el trabajo de Canals es por lo general digno de loa. Se confirman aquí las buenas cualidades, como los leves defectos, puestos de relieve principalmente por Riquer. Fidelidad al texto latino en lo sustancial, pero cierta libertad para glosas y otras añadiduras. Para que se pueda juzgar de esto en la traducción del texto catalán hemos incluido entre «...» las palabras o frases que más claramente se echan de menos en el original latino. Naturalmente, cabe que alguna que otra de estas palabras añadidas en el texto catalán ya estuviera en la copia o arquetipo utilizado por Canals, pero no hay duda que, por lo general, estas interpolaciones son invención de nuestro atrevido traductor, que hace obra personal ciertamente con gran inteligencia y sin que por ello pierda nada el piadoso comentario.

Algunas veces, estas interpolaciones son sencillamente aclaraciones que Canals cree convenientes para que se entienda mejor el texto, lo que va indicado por un *ço és* (esto es) o locución parecida. Así, para citar sólo dos casos, en las primeras líneas de la página 41 (numeración del manuscrito), cuando dice el texto «com es ordonada bellament la següent petitio a la demont dita», a lo que Canals añade como aclaración: «ço es, lo santificetur nomen tuum al pater noster qui es in celis», o bien en la página 63:

«que'ns sia lexat lo nostre deute», que se aclara así: «ço es, los nostres peccats».

Otras veces, y esto con más frecuencia, estas aclaraciones se pueden considerar como exigidas por el genio de la lengua romance en oposición a la concisión de la lengua latina; así cuando después, página 42 (principio), se añade el «en mi» a la frase: «la part irascible *en mi* sia sanctificada ab lo teu poder».

Abundan igualmente los casos en que la aclaración consiste en repetir el mismo concepto de una palabra por un sinónimo. Más que de aclaración se trata entonces de insistencia y refuerzo del mismo concepto. Por ejemplo, en la misma página 42 se añade a «fervent» el sinónimo «e inflammat», o en la página 47, junto a «acomplir» se pone la locución de igual sentido «e metre en obra».

Con todo, las que más abundan son las interpolaciones de palabras y frases para redondear y embellecer los períodos retóricos del original, casi siempre con no poca habilidad y acierto. Véanse los incontables incisos incluídos entre «...» en nuestra transcripción, particularmente el largo inciso añadido a la página 65: «aço vol, aço desitja e aço spera, etc.».

Hay también, aunque pocas, algunas incorrecciones al cambiar la estructura de la frase; así al traducir (p. 37) «in sanie fedidissima» por «en ronya, suzea e pudor».

Por fin observamos que omite o deja de traducir algunas palabras y frases del texto latino, posiblemente por no estar ya en el original que tuvo a su disposición o por simple olvido.

Para que se pueda juzgar y conocer mejor la manera de traducir de Canals, reproducimos en tipo menor el texto latino según el manuscrito de San Gall ⁶, sin anotar las variantes de la versión recogida en Migne.

NUESTRA TRANSCRIPCIÓN: Hemos procurado transcribir fielmente el texto catalán con levísimas modificaciones: moderada regularización en el uso de mayúsculas, puntuación y acentuación que hemos mo-

⁶ Parece que este manuscrito es el único ahora conocido con precisión. Según G. Scherrer, autor del catálogo *Die Handschriften der Stiftsbibliothek St. Gallen* (1875), consta de 192 págs. en papel y pertenece al siglo XIV. Es manuscrito misceláneo que contiene obras (o fragmentos) de san Buenaventura, san Juan Crisóstomo, Hugo de San Víctor y anónimos. Scherrer atribuye la exposición del *Pater noster*, que ocupa las primeras nueve páginas del códice, a san Buenaventura.

dernizado sólo en parte. Hemos separado palabras que van unidas en el texto, principalmente partículas (preposiciones) unidas a la palabra siguiente; en cambio no hemos unido las enclíticas a la palabra anterior. La virgula ' indica siempre separación de voces que estaban unidas con elisión de una vocal o conglomeración de dos vocales iguales seguidas en una sola.

Según ya hemos advertido van incluídas entre «...» las palabras o frases interpoladas por Canals en la traducción catalana o bien olvidadas por él cuando aparecen así en el texto latino.

Tanto en el texto catalán como en el latino hemos regularizado el uso de $v > < u, i > < j$.

Entre paréntesis angulares $< >$ van las palabras o letras que creemos sobran en el texto, generalmente repeticiones debidas a distracción del copista. Entre paréntesis cuadrados $[ ]$ las letras que faltan o parecen completar bien la grafía. Según ya se ha dicho entre comillas « » van en el texto catalán las glosas a añadiduras más visibles de Canals. En el texto latino estas comillas indican palabras no traducidas u olvidadas por Canals.

Al revisar las pruebas hemos visto que el linotipista por su cuenta se ha permitido regularizar la acentuación mucho más de lo que era conveniente. Lo hemos dejado así para no tener que corregir tantas líneas.

La traducción, según se indica en el preámbulo, fué hecha por Canals a ruegos de Pedro de Artés, maestro racional del rey Martín el Humano. Se escribiría, pues, entre los años 1395 y 1410. Este personaje ya figura como camarlengo del anterior monarca Juan I (1386-1395). Sobre sus actuaciones en relación con los libros, nos informan una serie de documentos publicados por Rubió y Lluch en su conocida colección ⁷.

JOSÉ VIVES

⁷ *Documents per l'Història de la Cultura catalana mig-eval*, 2 vols. (Barcelona 1918-21). Véanse las referencias en el índice de esta obra, a la voz: *Artés, Pere d'*.

APÉNDICE

TÍTOL O PREÀMBOL EN LES EXPOSICIONS SEGÜENTS, ÇO ÉS, PRIMERAMENT EN LA ORACIÓ Ave Maria gratia plena, Pater noster qui es, Salve regina misericordie.

| Al molt honor(able) mosse(enyer) P. d'Artés, cavaller | [p. 2 mestre racional del S. R. en Martí, frare Anthoni Canals del Orde dels frares prehicadors, indigne mestre en sancta theologia, inflamada, pura e studiosa oració. Plague a la divinal bonea, no ha molts dies passats vostra humilitat venc a la mia cella portant un cistern dins lo qual eren expostes les oracions de la Ave Maria, del Pater noster e de la Salve Regina, les quals obres ab gran diligència ell havia encercades. E com a petició vostra dins la mia cella yo legis les dites oracions expostes en forma de contemplació, fuy axí esbayt en lo legir que no sebí clarament ya de quin doctor era. Car l'estil conté en sí tan gran | e tan entesa matèria de contemplar a tanta claredat | [p. 3 de ordinació que non sce bonament si aquell qui féu la dita obra era dins los cors o si era arrapat ab sant Paul fins al cel de la visió divinal. Lig yo e relig la dita scriptura e adés me donava vijares sia obra de mestre Bonaventura, adés de mestre Ozibert, adés me ve en la pensa que algun sant àngel la haia revelada a algun solitari cartoxà o a algun solitari heremita. En la qual scriptria veig tanta devoció tant gran sciencia tanta propietat de sentències e tant ample cel per contemplar. E si vol queucom sentir de la dolçor del spirit e de la suavitat de la altra vida, lige la dita scriptura, car allí porà contemplar cosas molt pus altes que sol ne luna ne | steles. | [p. 4 E com vos me pregàssets que la dita obra volgués arromançar per profit de molts, no m'y son volgut trigar⁸, e açò per tres rahons. La primera, per devoció de la Incarnatió, la qual és contenguda en la oració de la Ave Maria. La segona, per la propietat de la oració que és mostrada en lo Pater noster. La terça rahó és per la gran sperança que mon Orde ha tots temps en la Salve Regina.

E fou lo primer estament que ordenà que la Salve regina se digués cantant e faent processó. E hagueren hi los frares tanta devoció, que diverses vegades fon vista la verge Maria ab son fill en lo braç sots forma de patit infantó al cap de la dita processó. E quant los frares dehien *Salve*, ella'ls saludava inclinant-se a ells. E quant | [p. 5 dehien *mostre'ns Jesu Christ beneyt fruyt del teu ventre*, la verge Maria anava per mig de la processó mostrant lo seu car fill a cascun dels frares.

⁸ Estos primeros párrafos del preámbulo hasta aquí fueron publicados por Rubió y Lluch en la antes citada obra, vol. I, p. 437, nota.

Mas requir e prech a vos, mossenyer, de dues coses. La primera és que la dita obra sia comunicada indiferentment a tot hom qui la vulla. Car gran sperança he en nostre S. Déu que gran profit se'n seguirà per la virtut que ha en levar les penses en alt e fer les spirituals e portar a menyspreu lo món ab totes les sues falces pompes e delits. La segona és que requir a vos, mossenyer, e a tots quants legiran la present obra, que és una excellent oració, que us ordonets en tal forma en vostra oració que sia profitosa e faça algun fruyt. E porets ho fer si quant legirets la dita contemplació vos sforçarets | que vostra oració <sia> haia quatre cosas: la primera que | [p. 6 sia pura, ço és que en aquella hora que legirets la dita obra foragite[t]s de vos mateix tant com en vos sia tota ocupació de les cosas temporals, posant vos detràs en aquella hora totes quantes cosas són en aquest món, ymaginant que la verge Maria és tota pura e que no demanats a Déu sinó dolçor de spirit, en guisa que no diga Jesu Christ la paraula que dix alls fills de Zebedeu qui demanaven honor temporal, dient en aquells: No sabets que us demanats. A la dita puritat pot ajudar que hom trameta la sua cogitació sobre los cels e que contemple aquí los tresors spirituals infinits als quals les riqueses de aquest món ne les seus falços delits no poden ne deuen ésser acompanyats. La segona és que la dita oració sia fervent e inflamada no | pas tèbea, so és que tot lo cor tota la oració se scalfa en la | [p. 7 oració, la qual sia encesa ab lo vent del sant spirit. E diu sant Augustí que la obra tant és pus fervent en la dita oració en quant la fervent oració és precedent. A aquest inflamament se pot ajudar ab sospirs multiplicats, ab plors procurats, ab la attenta cogitació de la passió de Jesu Christ. La terça cosa és que la dita oració sia feta en loch amagat e apartat, com en aquesta tal manera la verge Maria hoy la salutació del àngel, qui li dix: Ave Maria, estant en la cambra apartada. Car sapiats que en la dita oració ha paraules molt amoroses, e lo spòs e la sposa són molt vergonyosos e no les volen dir en públich, per què no y ha millor loch que la cambra o la capella, so és dins casa en tal hora que lo ventrell sia buyd e la persona sia | ben | [p. 8 disposta. Gran perill seria de dir la en públich car la matèria és molt alta e tota spiritual, e si vanaglòria s'i mesclava, la qual se afferra tant com pot ab la spiritualitat, perdríets tot lo mèrit, la qual cosa vana glòria deuen molt squivar en aquests nostres dies. Una vegada un dexeble interrogà sanct Bernat per què havia dit Jesu Christ que hom faés oració dins en la cambra tancat, com en altra loch hagués dit Jesu Christ <que hom faés oració dins en la cambra tancat com en altra loch hagués dit> que la lum dels homes, ço és, les bonas obras, devia respandir per tal que fos vista e que Déus ne fos loat. Al qual dexeble respòs sant Bernat: quant hom porta una patita lum, deu la ben guardar del vent per tal que no la y pusque apagar, mas quant hom | porta gran faro, ab gran vent lo deu hom portar | [p. 9

per tal que més se encena. Los nostres pares antichs portaven grans falles de karitat e de lum de virtuosa vida, per què aquells les podien ben mostrar. Mas aquells qui aporten bona vida de fort poca patita lum amagar les deuen del vent de vanitat. Pot ajudar, moss(enyer), al dit enflamament cogitar en sos defalliments e humiliar se a Déu pregonament de tot son cor. No és cosa en lo món que tant de bé faça a la dita oració com fa appartament, cor streny tot lo home en sí mateix e fa li hunir e ajustar la virtut que havia sepparada. La quarta cosa és breu oració e que sia feta sens fatigació e sens anug. Car, segons que diu sant Iherònim, més valria dir un psalm ab ardor de devoció que dir lo psalteri tot sens | devoció e ab poca atten- | [p. 10

ció. Car la mel celestial no deu ésser remusegada, e specialment aquesta meravellosa oració, la qual se deu dir breu, ço és un die la Ave M(aria), no tota, mas deppartir la en .ii. dies. E axí matex del Pater noster e de la Salve Regina per tal que alguna cosa se'n digeresca e'n romanga dintre lo nostre cor. Tanta suavitat hi <hi> ha e tanta spiritualitat e dolçor celestial que axí com a vianda celestial se deu reebre, so és un patit cascun die, car com pus poca serà mils nos se convertirà dins nos e molt més nos acostarà a Déu. Legit he que una bona dona dehia tot jorn ab gran devoció lo Pater noster e la Ave Maria en un angle o racó de la seu, hon lo bisbe vehé que una coloma devallava del cel que ab | la ala li torcava e li | [p. 11

axugava las làgremas dels ulls. E après la dita visió, demanà lo bisbe a la dita dona, qué dehia en la dita oració, al qual respòs que lo Pater noster e la Ave Maria; dix lo bisbe: ay madona si vos sabiets e dehiets lo psalteri quant bé fariets. Tant li dix lo bisbe que la dona après de legir per so que pusqués dir per oració lo psalteri. E com la dona faés la oració e digués lo psalteri tenint hi esment per moltes vegades, lo dit bisbe no y vehé jamés devallar lo dit bisbe sobre la dita dona la coloma, segons havia acostumat, per lo qual cosa lo bisbe entès que la oració ho fahia de dir lo psalteri per la sua gran prolixitat e longueza era anujosa e indevota, per què ell manà a la dita dona que tornàs dir la oració del Pater | noster a de la Ave M(aria) axí | [p. 12

com havia acostumat. Donchs com aquesta contemplativa oració sia queucom larga, amonest e prech tots aquells que la diran que la par-tesquen en diversos dies raebent patit de la vianda axí preciosa. E prech nostre S. Déu que axí se encorpora en ells e sien en tal manera inflamats en Jesu Christ e en la gloriosa mara sua que null temps sien sepparats de lum amor e gràcia. amen.

MOLT DEVOTA ORACIÓ E SALUDABLE SOBRE LA SANCTA ORACIÓ
DEL PATER NOSTER1. *Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen.*

Ho sobirana clementia ineffabla dignitat e benignitat, o meravellosa bonea, o longuesa, altea, amplea e pregoneza de la divinal karitat, yo vil fanch e molt suzeu podrimener abominable e malvada creatura, e lo Rey dels Reys e lo senyor dels senyoreiants diu si ésser pare meu. Quant farets oratió, «diu Jesu Christ», digats «axí»: *Pater nostre qui és en los cels sanctificat sia lo | teu nom.* E pus | [p. 36 que açò diu aquell qui pura veritat sens dupte cosa és molt verdadera yo són ben cert que sens tota compa[ra]ció me ama molt més que lo meu pare «e mara» carnals, hoc encara molt més que no am my mateix. Donchs de tan gran «e de tan excellent» pare se elevarà «e's exaltarà» lo meu cor axí com una «gran» àguila; pus que yo són fet hereter del cel «e de paradís», menysprearé de aquí avant totes les coses jusanas. Què'm [fa] a my de aquí avant de les honors terrenals pus que yo són fill de Déu. «Certes» major vituperi seria a my desijar honor terrenal per gran que fos que no seria al fill del emperador que desijàs ésser albeller. E què'm fa a my de aquí avant de les riqueses terrenals qui son hereter del Rey eter|nal. Major «confusió» o | [p. 37 vergonya seria a my haver cura de les riqueses terrenals per grans «e per habundosas» que fossen que no seria al fill del emperador fer se femeter. Què'm fa a my de aquí avant haver delits carnals e terrenals per grans «e per delitables» que sien «pus que yo són fill del creador e senyor de tot lo món». Certes major confusió seria a my delitar me en res que en lo món sia que no seria al fill del emperador delitar se en ronya, suzea e pudor. Quina cosa és bella, quina bona, «quina profitosa» e quina desiderabla que a my pusque plaure «e

EXPOSITIO DOMINICE ORATIONIS

1. *Pater noster qui es in celis.* O immensa clemencia, o ineffabilis benignitas, o mira dignacio, o longitudo latitudo, sublimitas et profundum caritatis divine. Vilissimum lutum sum, detestabilis sanies, nequissima creatura et tamen Deus deorum, rex regum et dominus dominancium se meum patrem dicit. Cum oraberis, inquit, dicite: *Pater noster*, etc. Ex quo dicit ipsa veritas verissimum est, et scio quod plus sine comparacione me diligit quam pater carnalis, immo quam ego ipse. De tanto ergo patre elevabitur com meum sicut aquila et iam heres celi omnia inferiora «relinquam et» contempnam. Quid ultra michi de terrenis honoribus qui sum filius Dei. Maius dedecus esset mihi appetere quantumcumque honorem terrenum quam filium imperatoris appetere officium latrine. Quid ultra michi de terrenis diviciis qui regni eterni sum heres. Ignominiosius esset michi de quantumcumque magnis diviciis terrenis curare quam primogenitum imperatoris de fimo equorum suorum. Quid ultra michi de deliciis carnalibus et terrenis quantumcumque magnis. Detestabilis esset michi filio summi regis affici

profitar», qui son hereter del «sobiran bé, de la font del qual hix tota bonea e tota bellesa». Totes aquestes coses jusanas en esguart de la mia heretat no són sinó una semblança o hombra; acostar me he, | donchs, al meu pare qui no vol altra cosa sinó que yo lo | [p. 38 haia «e'l posseesque». E donchs, ¿seré negligent ne reposaré ma intenció e cogitació en altres cosas? Certes no, ans postposaré e leixaré totes altres cosas e correré al meu pare ab tota ma força «e virtut e ab ell repposaré». Assats e sobres de gràcia és a my que yo haia aytal pare, per què de tot mon cor me'n hiré a ell; e no miraré ne veuré res sinó lo meu Déu, car l'ull de la mia pensa va «e corre» a ell, qui molt és plazent «e delitós» al meu corage, diré doncs: Pater noster.

O mel o bresca en la mia boca quant lo meu Déu yo apell «e nomen» pare meu. O dolçor o plaer inextimable, o cantilena ineffabla com te gos yo dir pare nostre. O alegria, o dilectió, o cant, o admiratió qui recompleys totes les mies | madullas quant yo pusch dir que | [p. 39 pare meu és tu, e què procehiré, què demanaré de aquí avant pus que pare meu és tu. Mas digues me, pare meu, e hon és tu si en tot loch és, «e axí és ver». «Digues me pare meu» com és lo cel cadira tua, mas tu benigne senyor vols que't diguam: pare nostre qui és los cels, per tal que'ns leves de les cosas terrenals a les «riquesas», celestials hon lo teu poder, la tua savieza, la tua bonea «singularment» respandeix e hon sia per totstemps ab tu, pare, nostre conversació e que no't demanem cosas terrenals sinó solament bens celestials, hoc «e per açò diem que és en los cels», que nos siam fets spirituals e que per tal que tu pare nostre faces en nosaltres la tua habitació. Quina cosa donchs nos retardara ne quina'ns tirara atràs, quina cosa nos | empaxarà que nosaltres no tingam vida spiritual e no | [p. 40

---

in quantumcumque allectam creaturam quam filio imperatoris in sanie fe[t]idissima. Quid bonum, quid pulchrum, quid desiderabile allicere me potest qui heres sum boni. Omnia respectu illius non sunt nisi quedam umbra vel similitudo. Accedam igitur ad patrem meum qui nichil aliud vult nisi ut habeam eum. Numquid ergo negligens ero. Numquid pausabo, numquid aliis intentus ero. Certe cum impetu omnibus postpositis curram ad eum. Sufficit michi si habeo patrem meum et ideo toto corde intendam in eum. Non aspiciam nec aliud videbo nisi Deum meum quia oculus mentis mee tendit in eum, quia nimis allexit animum meum *Pater noster* etc. O mel, o favum in ore meo cum te Deum meum patrem meum voco. O dulcedo «indicibilis», o iocunditas inestimabilis o iubilatio ineffabilis, cum audeo patrem meum invocare. O exultatio, o admiratio, o medullaris modulatio quia pater noster es tu. Quid ultra procedam, quid ultra dicam, immo qui ubique es, quomodo tibi celum sedes est, sed ideo benignissime vis ut dicamus *Pater noster qui es in celis*, ut nos a terrenis ad celestia eleves, ubi maxime potencia tua sapientia et bonitas | elucessit ut ibi, mi pater, | [2 tecum sit conversatio nostra semper, ut a te celestia non terrena petamus aut certe ut nos spirituales celi facti in nobis sit habitatio tua. Quid ergo nos tardabit, quid nos retinebit quid impedimenta prestabit quin celestem non terrenam vitam ducamus ut in nobis sit habitatio tua. O digna admiratio et mira dignatio et dignata habitatio Christi in nobis. Ego fetidissimus fimus et abhomi-

terrenal per tal que en nosaltres sia la tua habitació. O digna admiració e meravellosa conversació: Jesu Christ en nosaltres; yo, qui són fems e podrimener abominable e latrina de peccats, per la gran clemència del meu Déu són fet tabernacle seu, e yo qui són ple de legea e de grans peccats seré tant ple de Déu stanta cadira de la sua saviesa e habitació del sp(er)it sant. O benaventurat die, o beneyta hora serà aquella quant yo posseyré a tal habitador; tenir «e retenir l'e «e no'l lexaré fins que yo'l introduesca dins my e fins que ell me meta dins la casa sancta de Jherusalem «sobirana» que és mara mia en lo tàlem de la mia engenradora, en lo tàlem ço és en lo repòs de suau contemplació allí hon dormen e repossen les ànimas beneventuradas. «Doncs | diré: *pater nostre qui és en los cels sancti-* | [p. 41 *ficat sia lo teu nom.* O e com se segueix bé, o e com se continua altamente. O e com és ordonada bellament la següent petició a la demont dita, «ço és lo, *sanctificetur nomen tuum, al pater noster qui és in celis*». Car la filial devoció e la celestial contemplació converteix tot lo corage del fill al pare celestial per tal crit e diga: «pare meu *sanctifica[t] sia lo teu nom*, quaix que diga: non, deman riqueses<es> terrenals «ne delits» ne honors temporals, ans deman que sia tot convertit en tu e que sia tot divinal; sia sanctificat lo teu nom per tal que la mia part racional sia illuminada ab la tua saviesa en guisa que quant serà purgada de tota error e de tot dupte <e de tota error e de tot dupte> e de tota tenebrosa obscuritat haia «de tu, senyor», pura | e sancta conexença. *Vinga en nos lo teu regne* per so | [p. 42 que la part irascible «en mi» sia sanctificada ab lo teu poder, e seu puig a la dreita part del <del> teu regne que és cosa molt difícil.

Fiat voluntas tua sicut.

Sia feta la tua sancta voluntat per tal que la mia part concupiscible sia endolcida ab la tua bonea e ab la karitat perfeta en guisa que plenàriament en les coses que a tu, senyor, plahen e per haver amistat

nabilis peccatorum latrina valeo esse ex immensa Dei clementia tabernaculum eius; qui sum plenus sanie et fetore ero sanctum Dei templum, sapientie sedes, habitaculum Spiritus sancti. O felix dies, o beata hora cum talem hospitem possidebo. Tenebo eum nec dimittam donec introducam eum, immo ipse me introducat in domum illius que est in Ierusalem matris mei et in cubiculum genitricis mei, scilicet in intimam contemplationis quietem ubi cubant, ubi quiescunt anime delicate. *Pater noster qui es in ce. s. no. t.* O quam bene sequitur, quam optime continuatur hec peticio ad predicta et ellegantissime ordinatur quia filialis devocio, celestis contemplatio totum animum filii «revertentis» convertit in patrem celestem ut clamet et dicat non terrenas divicias et honores peto, sed ut sim in te totus conversus, sim totus divinus. *Sanctificetur nomen t.* Ut materlia rationalis tua sapiencia illustrata omni errore et ambiguitate et tenebrositate purgata habeat sanctissimam et purissimam noticiam tui. *Adveniat regnum t.* ut mea irascibilis tue potencia roborata ad arduitatem tui regni conscendat. *Fiat voluntas t. s. in c. et in terra,* ut materlia concupiscibilis tua bonitate dulcorata immo tua caritate perfecta planarie tuo beneplacito aquiescat; ut ex vera dilec-

de devoció sia ab tu un voler e un no voler. Sia donchs, senyor, sanctificat lo teu nom, quant és a la pura conexença e claradat del enteniment. Vinga lo teu regne, quant al fervent «e inflammat» desig de la affectió. *Sia feta la tua voluntat axí en la terra com en lo cel*, quant és a la obra de perfeta servitud. Sia donchs sanctificat en nosaltres lo | teu sant nom lo qual eternalment és tot sant en e per | [p. 43] guisa que tot quant veem, tot quant hoym, tot quant entenem e tot quant sentim tot ho ordonem a la conexença del teu sant nom, «qui és tot gloriós», en guisa que ell sia a nosaltres sant, ço és, sens tota terrenitat, e sia tot pur, en guisa que, purgats nosaltres e spolsats de tota terrenitat e de tota fantasia infructuosa, coneguam tu tot temps en totes coses tot piadós e sant pare, dreçant incessantment los ulls de la nostra pensa a tu qui és lum eternal, conexent tu, qui és en totes coses, axí que en totes coses te vege e't conega. E com és dolça cosa e delitable als ulls de null temps sepparar ne lunyar «los ulls ne» lo sguart de tu qui és vertader sol de justícia. O e quant és dolça, o e quant és meravellosa als ulls la claredat dels teus raygs; sia donchs, senyor, sant|tificat lo teu nom e vinga lo teu regne. | [p. 44]

2. Axí, Senyor, com lo regne de aquest món ha ocupada tota la mia ànima e la ha tota dissipada, tota squinçada e ha coneguda la molt amada sposa tua que és la mia ànima, per semblant forma la vanitat e la suzea de aquest món ha tirat a<s> si tot lo meu cor e tota la mia affectió, en tant que solament yo cogit les coses terrenals, solament sent les coses de aquest món, solament desig les coses carnals e en aquestes pos la mia affectió, fet són cuitada de aquest món e pos tot mon studi en seguir e servir de tot mon cor lo príncep de aquest món. Mes digues me, senyor, ¿e no són yo creatura tua? E

---

cionis amicicia sit idem velle et nolle, vel *sanctificetur nomen tu*. quantum ad puram noticiam intellectus. *Adveniat regnum t*. quantum ad fervens desiderium affectus. *Fiat voluntas tua si in c. et terra* quantum ad perfectum obsequium effectus. *Sanctificetur nomen t*. quod ab eterno in se certissimum vel sanctissimum est ut quidquid videmus quidquid | audimus, quidquid intelligimus | [?] et sentimus totum ad sanctissimi nominis tui noticiam ordinemus ut et in nobis nomen tuum sanctum sit, id est, sine terra, et purum, ut extersi et purgati ab omni curiositate et vanitate et omni inutili fantasia te solum in omnibus cognoscamus semper, piissime et sanctissime pater, mentis nostre oculus ad te lumen eternum incesabiliter dirigatur semper te qui in omnibus et a quo omnia sunt in omnibus te intueamur, in omnibus te agnoscamus. O quam dulce lumen et delectabile oculis a te sol iusticie numquam mentis intuitum amovere. O quam dulcis «et amabilis» quam admirabilis «et delectabilis» oculis nostris tuorum claritas radiorum. *Sanctificetur ergo nomen t*.

2. *Adveniat regnum t*. Nunc, domine, regnum huius mundi occupavit immo dissipavit totam animam meam, totam laceravit, totam fedavit, totam denigravit sponsam t[ua]m dilectam animam meam totum cor meum totum animum meum affectum meum vanitas immo feditas huius mundi allexit. Ideo [non nisi] que mundi sunt scencio, que carnis sunt appeto et sola terrena cogito et affecto. Factus sum huius mundi civis et sub huius mundi principe sollicite studeo militare.

donchs vinga lo teu regne per tal que lo príncep de aquest món ne sia foragitat e tu, senyor, sol regne en my, tu sol habita «en la mia casa e» en la | mia pensa, ¿què deman, què vull, què desig, hon | [p. 45 vaig, hon discòrrech per què'm scap axí? Assats és a my, senyor, lo teu regne car lo regne se'n aporta tot lo meu desig e recompleix tota la mia affectió. E donchs vinga lo teu regne, senyor, no cogit yo de aquí avant altra cosa, ne desig altra cosa, no pos la mia affectió en altra cosa sinó en lo teu regne; sia en aquell regne la mia affectió e lo meu sadollament, sia en «aquell regne tota la mia conversació». Tu, senyor, és sol bo, tu és sol desirabile amador de les ànimes, tu sol me regesques, tu sol me endreces, tu sol me plàcies, tu sol hages tot lo meu cor qui és zelador de les ànimes. En tu sol repòs lo meu cor, tu umple lo meu corage per tal que ab gran virtut puig a tu, qui és centre e regne meu e redemptor de les ànimas. E doncs, senyor | meu, vinga lo teu regne. | [p. 46

Sicut in celo et in terra.

3. *Sia feta, senyor, la tua voluntat axí en la terra com en lo cel.* Açò vull, açò desig ab totes les mies entràmenas, que en my, de my e per my sia feta la tua sancta voluntat e no la mia; tot són teu per què a tu tot sol desig donar tota honor, «per açò són feyt, per açò són nat, que solament cerch la tua honor». De aquí avant no cerquaré lo meu bé propri, de aquí avant no consideraré la affectió dels amics seus ans solament me sforçaré metre en obra lo beneplàcit de la tua sancta voluntat. No cogitaré de aquí avant quina cosa és amarga, quina cosa és dolça, quina cosa és honor e quina menyspreu, quina cosa és difícil «e quina carregosa» e quina leu|gera, quina cosa és aspra e quina suau. Màs ab gran e fervent desig e ab tota velocitat

---

Sed, domine, nonne tua creatura sum. Ergo *adveniat regnum t.* ut princeps huius mundi eiciatur foras, tu solus in me regnes, tu solus inhabita mentem meam; totum me occupet regnum tuum tibi vendicet desiderium meum solus afficias affectum meum. Quid quero, quid volo, quid desidero, quid vagor, discuro. Cur distrahor, sufficit michi, domine, regnum tuum. Ergo *adveniat r. t* Nichil de cetero cogitem, nichil desiderem, nichil affectem nisi regnum tuum. Sit ibi refectio mea, sit ibi tota consolatio mea. Tu solus bonus, «tu solus pulcher, tu solus amabilis», tu solus desiderabilis animarum amator. Tu solus me regas, tu solus me dirigas, tu solus me allicias, tu solus totum meum cor habeas. Animarum zelator, in te solo dulcoretur pectus meum, in te solo quiescat cor meum, totum repleas animum meum. Cum impetu ascendam ad te, sceptrum et regnum meum, | animarum amator. Ergo *Adveniat regnum t.* | [4

3. *Fiat voluntas tua sicut in ce. et in terra.* Hoc volo, hoc desidero, hoc totis visceribus animi concupisco ut in me et per me et de me non mea sed tua fiat voluntas. Totus tuus sum, totus in tuum solum tendam honorem. «Iam non flectar ad meum appetitum», iam non requiram proprium commodum, iam non desiderem amicorum affectum, sed totus nectar in omnibus tuum beneplacitum adimplere. Non cogitem quid amarum vel dulce, honorificum vel vile, difficile vel leve, asperum vel suave, sed cum impetu et desiderio ferventi et anime an-

correré acomplir «e metre en obra» totes quantes cosas yo sabré sien plasents a la tua sancta voluntat. Aquesta cosa sola és a my plazent, açò sol és a my suau, açò sol és a my leuger, delitable, amable més que totes altres cosas; vullas que sien vils amargues, cerch e requir fer agradablement la tua sancta voluntat. O goig, o delectació, alegria la qual entres dins les medulles de les mies entràmenes, fes me tant assenyalada gràcia que yo tot e totalment totstemp e en tot loch me pos a tota la tuo honor, subjugant me tant com pusque en servir e fer la tua sancta voluntat. O senyor, e ja pusques complir tot sol so que e quant tu trobaries plaer. Maior goig trop e més ho approva | e més ho desig ab totes les mies forces e ab totes les mies | [p. 48 entràmenes scampar me en la tua honor e satisfacer de my mateix la tua sancta voluntat que alegrar me en qualsevulla delits que sien en lo món, posat que sien celestials o divinals. Car si yo, senyor, per tu era scorxat e per la tua honor sostenia les majors passions e les pus cruels morts que sien en lo món, més les appriaria e més me'n aleg(ra)ria que de tots quants plaers «són creats» e encara més que de tots quants goigs e plaers yo poria haver e obtenir en paradís eternal. Si ja donchs los dits goigs e plaers no venien en major honor tua, los quals no desijaria jo pas per rahó de la delectació, la qual hi trobaria, sinó solament per rahó de la tua honor. No són yo, «senyor meu», feyt per aconsolar la mia vanitat, ans | són feyt per | [p. 49 honrar la tua gran magnificència. Quina cosa és a my major, quina cosa és a my pus dolça, quina cosa és a my pus amabla que resolre e scampar tot my mateix en la tua honor. O festa, o goig, en açò stà tot lo meu solaç, que yo pusque fer queucom per la tua honor per aspra e per difficil que sia. Aquest és lo goig dels àngels, aquest és lo desig celestial, aquest és lo premi dels sants, que't puxen de tot lur

---

xietate curram perficere que tue sunt beneplacita voluntati. Hoc solum sit michi iocundum, hoc solum mihi suave, hoc solum leve, hoc delectabile et amabile in quantumcumque asperis, vilibus et difficilibus et amaris tuam requirere perficere voluntatem. O gaudium, o iocunditas et exultatio medullaris totum et totaliter semper et ubique exponere me ad omnem tui honorem quem possim modo aliquo effectui mancipare. O utinam solus possem omnia mysteria tua nunc, domine, adimplere. Magis gaudeo, magis approbo totis artibus et visceribus amplius concupisco me totum impendere tuo honori, tue divine satisfacere voluntati quam quantiscumque celestibus et divinis deliciis iocundare. Si enim pro te, mi domine, lacerarer totaliter et passionés et mortes quascumque ad tui honorem reciperem, eas magis approbarem, «magis diligerem», de eis magis gauderem quam et de quacumque delectatione, quam etiam in patria possem habere, nisi forte in illa delectatione tantum que plus cederet ad tui honorem, et hoc tale non ratione delectacionis sed ratione tui honoris optarem. Non enim factus sum ad meam vanitatem consolandam, sed ad tui magnificenciam honorandam. Quid michi maius, quid michi dulcius, quid michi amabilius, quam totum in tuum honorem resolvi. O gaudium, o tripudium, o omne m[ichi] iubilare solacium quod possum aliquid quantacumque difficultate facere ad tuum honorem, Hoc est angelorum gaudium, celeste desiderium, patrie premium posse totaliter cum obsequi totaliter tibi in te servire, tue voluntati totaliter conformari et | [5

poder servir e de tot lur poder a tu amar e conformar e concordar se plenament ab la tua voluntat, e meravellar se contínuament de la tua gran magnificència e honor. No dupte yo ans són ben cert que los àngels e les ànimes sanctes més se alegren de la granea de la tua honor que de la «granea e» magnificència de la [lur] glòria. E | [p. 50 per so dic, «senyor», que sia feta la tua sancta voluntat axí com és feta en lo cel, ço és los spirits celestials, axí sia feta en la terra, ço és los homes qui habiten en aquella. Per guisa que nosaltres volentorosament e fervent te obeiscam e siam totalment conformats a la tua sancta voluntat segons virtut de nostra possibilitat:

4. *Dona'ns senyor vuy lo pa nostre de tot die.*

O e com són ben ordonades, com bellament són ajustades aquestas paraules ab les demont dites. E jatsia que açò se puxa expondre e entendra del pa material e del pa sacramental, emperò declarem ho del pa sacramental qui és lo vertader cors de Jesu Christ. E, segons que ja és dit en les paraules de Jesu Christ, ha meravellsó orde. E com e qui és tant digne e disposat a rebre lo sant | sagrament del | [p. 51 altar e offerir lo a Déu lo pare com és aquell axí com dem(on)t és dit ordona si mateix totalment en Déu e quant al intenment e quant a la affectació e quant a la obra. Qui se és donat totalment a Déu, qui si mateix ha cremat en sacrifici, qui en si se és tot anichilat «per humilitat» e se'n és tot entrat en Déu e dins Déu e no demana res que sia seu propri ans solament cerque les cosas que són de Jesu Christ, aquest aytal pot reebre vertaderament Jesu Christ en aquest sacrifici e offerir lo per sí e per los altres a Déu lo pare. E per so ans de aquesta petició ne posà una altra lo vertader mestre, quant dix: sia sanctificat lo seu nom, e tantost après de açò ajusta a les demunt dites paraules aptament ajusta *dona'ns vuy lo nostre pa cotidià o de tots dies*, hon per tal com | lo poble de Israel exí de Egipte | [p. 52

---

tuum honorem et magnificentiam admirari. Non dubito immo certus sum quia plus gaudent angeli et anime sancte de magnificentia tui honoris quam de magnificentie gloriae sue, et ideo *Fiat voluntas t. sicut in ce.*, id est, in celestibus spiritibus, et *in terra*, id est, in nobis hominibus, id est, tue voluntati adeo ferventer et libenter et voluntarie obsequanur et tue voluntati totaliter conformemur secundum possibilitatem nostre virtutis.

4. *Panem nostrum cot. da no. ho.* O quam bene ordinat, quam eleganter coniungit hec verba premissis et quamvis de pane materiali et etiam spirituali possit exponi, de sacramentali tamen maxime exponemus ad presens et, ut dixi, in verbis Domini est egregius ordo. Quis enim adeo habilis est ad suscepcionem huius sacramenti ad offerendum filium Deo patri ut ille qui, sicut supra dictum est, se totaliter in Deum convertit et quantum ad intellectum affectum et effectum, qui se totum Deo obtulit, totum se in sacrificio concremavit, qui in se annihilatus est et totus in Deum est latus, qui iam non que sua sunt querit sed que Iesu sint. Ille vero per se et aliis Deo patri offerre potest et ideo petitioni isti verus magister imposuit *Sanctificetur nomen iuum* et ceteras petitiones et ideo subiungit *optime* et illis verbis coniungit *panem nostrum cot. etc.*, qui enim Egyptum peccatorum

en la sanctificació del teu nom e passà a peu exut la mar roge de les habundants temptacions, morant los dits egipcians en la dita mar roge. E açò en lo adveniment del teu regne, lo qual poble en lo desert de contemplació fon attès e encès solament a la servitut divinal, que és feta axí en la terra com en lo cel. Com en lo dit desert hagués fam, damanà al pare celestial manna que és pa del cel. E per açò diu: *dona'ns senyor lo pa nostre de tots dies*. Aquell qui en temps passat sehia en Egipte sobre les olles de les carns, menyspreant ara les dites carns, demana solament lo pa vivent qui és devallat del cel dient: *Senyor dona'ns vuy lo pa de tots dies*. O bonea de Jesu Christ infinnida, o meravellós goig de la pensa nostra, aquell qui és Déu meu, spòs meu e | amor mia, aquell qui és premi dels sants, goig | [p. 53 dels àngels, paraula de Déu lo pare, és fet menjar meu «qui'm nodreix e'm sustenta». «Aquell qui és lum» del món, sol del cel e saviesa de Déu lo para és feyt sadollament del meu corage. «Aquell qui és» fill de la verge e reemsó humanal «e fill de la verge» e glòria del cel se és fet bocí meu. ¿Què desig més?; ¿quina cosa me pot de ací avant endolcir ne plaure? No placia a tu, senyor, que pusque lo teu cor a tant nobla vianda que's adelit en menjar qui sia de aquesta present vida. Prech te, senyor, que'm digues com se pot fer que tant noble vianda, tant suau, tant habundosa e tant dolça lo cor se pusque adelitar en cosas vanas ne suzes, ne com lo cor se pot separar sol per un moment de aquest menjar axí noble. E jatsia que no'l | [p. 54 pusque totstemp reebre sacramentalment, reebre lo meu cors no deu cessar de rominar «mastegar e remusegar» lo spiritualment. En veritat meravellosa cosa és e appar molt més que meravellosa com no defall lo meu cor en aquesta preciosa vianda per sobres de dolçor e per gran amor e per excés de furor. O bon Jesús, sies vianda mia e sado-llament meu, de tu sol ha<u>ia fam, tu solament meing ab appetit in-

exivit in *santificetur nomen tuum* et mare rubrum inundantium temptacionum submersis egyptiis sicco pede transivit in *adveniat regnum t.* et in deserto comtemplacionis soli Deo intendit et se totum Deo inclinavit, in *fiat volunt. t. sicut in c. et in ter.* iam in hoc deserto esuriens man, id est, panem celestem a patre celesti requirit unde *panem no. cot. da no. ho.* Qui enim in Egypto aliquando super ollas carniū sedit nunc illis spretis solum panem vivum qui de celo descendit «exquirit», postulat «et aquirit». O inaudita Christi dignatio et mira mentis jubilatio. Meus sponsus meus amor meus factus est cibus meus, sanctorum premium, angelorum gaudium, Dei patris verbum est nutrimentum meum; lux mundi, sol celi sapiencia Dei est refectio animi mei. Proles virginea, redemptio humana, | celi gloria facta est cibatio mea. Quid ultra | [6 affectem, quid me allicere potest. Absit a me, domine, ut ex quo cor meum habet tam nobile cibum quod circa aliquid in toto mundo afficiatur. Quomodo, obsecro, post tam nobilissimum et sufficientissimum et dulcissimum cibum potest cor meum circa vana turpia et inmundā delectari. Quomodo, obsecro, potest cor meum vel ad momentum ab isto cibo nobilissimo separari. Et si semper non possit ipsum sacramentaliter sumere, saltem meum cor spiritualiter non desinat ruminare. In veritate mirum eciā plus quam mirum videtur quomodo pre dulcore et nimio amoris fervore cor non deficit in hoc cibo. Tu solus, bone Iesu, sis meus

satiable e per totstemps sia famolent de tu. Quina cosa és pus dolça que tu, quina cosa és pus suau que tu. Quina cosa és pus amabla que tu bon Jesús. Tu sol vull menjar, tu sol desig mastegar. Tu te endolcesques totstemps en lo meu cor, la tua sola odor deuria sadollar tot lo món. Quan més a nos que'ns dones la tua vianda, la qual és tu mateix. Si en la paraula que hix e proceeix de la tuo boca som | [p. 55 tots recomplits, sadollats e vivim, quina cosa és «e quant gran» rebre en la boca tu qui és paraula eternal e mastegar te ab les dents del coratge. E com és que lo meu cor no's adelit axí en tu que totes coses oblit sinó solament tu. Si alguna cosa terrenal o la sua semblança ocupa a vegades lo meu cor axí fortment que tu, senyor, li vens en oblit, com és que la tua presència no'l sadolla o no'l embriaga en guisa que li vinga en oblit tot lo món, hoc encara my mateix «de qui és lo dit cor». Donchs, pare celestial, dónan'ns vuy lo pa de tot die. Mas vuy, senyor, dóna a nos aquest pa per tal que en aquest món present e en lo altre totstemps lo haiam presentialment, sia a nos present almenys spiritualment aquest menjar en tal forma que null temps sia passat ne esdevenidor. Mas, o bon Jesús, tu dius | [p. 56 que huy nos sia donat per tal que nosaltres digam, per què cuytes tant de ésser ab nos, per què no't speres fins a demà. Senyor, què veus en nos, què coneys en nos, què sents en nos que axí fortment est embriach de nostra amor ¿què guanyas e què trobas en nos, quin fruyt hauràs de nos e que «axí cuytes e» no sabs gens tardar ne trigar ne allongar que no sies tantost ab nosaltres en los quals no trobes guany «ne profit». E nosaltres, qui som podrimener leig e indignes de ésser nomenats creatura tua, per vils que siam no devem trigar de ésser ab tu qui axí vols ésser ab nos. Com emperò nos deiam demanar tu qui és sobiran bé e spill sens tota màcula e solaç dels

---

cibus refectio mea. Te solum esuriam, te avide et insaciabili appetitu comedam, et semper sim famelicus tui. Quid te dulcius, quid te suavius quid amabilius, bone Iesu. Te solum volo comedere; te solum cupio masticare. Tu michi semper dulcescas in corde, solus odor tuus deberet reficere totum mundum, quanto magis cibacio. Si verbo quod procedit de ore tuo reficimur et vivimus, quid est te ipsum verbum eternum ore recipere, cordis dentibus masticare. Quomodo in te cordis penetralia non liquescunt. Quomodo non sic cor meum delectatur in te ut omnia obliviscar preter te. Si aliquid terrenum immo similitudo terreni tantum cor meum aliquando occupat ut obliviscar tui, quomodo verissima presencia tui non tantum me reficit et inebriat ut omnibus mundi deliciis obliviscar et mei. Hunc ergo panem celestem panem cot. nobis hodie tribue. Hunc hodie, domine, da nobis panem ut ipsum in presenti et semper presencialiter habeamus. Sic semper panis hic cibus saltem spiritualiter ut numquam preteritum vel futurum hodie dicis, bone Iesu, cur tantum festinas esse nobiscum. Quare non differs usque cras. Quid enim in nobis vides, quid in nobis sentis, quid in nobis agnoscis quod tantum es nostro inebriatus amore. Quid nobiscum luctaris, quid in nobis reperis, quem fructum de nobis habebis quod nescis tardare. | [7 Si sic amor nostri te urget ut differre nequeas quin statim velis esse nobiscum cum quibus nullum habes lucrum, nos, qui sumus fetidissima sanies et indigna tua creatura, quantumcumque vilissima nominari, quomodo differemus ex quo

àngels. Tu, bon senyor, segons mostres, no vols trigar, per semblant forma no volem de aquí avant | tardar ne trigar; huy donchs, | [p. 57 senyor, te demanam per tal que huy te haïam no és, senyor, tarda la tua instrucció. E què seria, senyor, si't demanàvem e no impetràvem per so com tantost te demanam e't desijam e açò desigs tu que façam. Acoste't senyor al nostre cor, car lo cor nostre puge a tu e tu és embriach de nos e nosaltres som embriach de la tua amor. Tu donchs, senyor, portes soptosament a nos, e nosaltres portes a tu ab lo gran càrrech de la tua amor e remoguda tota triga abraçes nos e nos abraçam tu. O senyor meu, la mia ànima defall entre los teus braços abisada e abraçada en la «ardor e» fervor de la tua amor. Hon com yo, senyor meu, sentís lo teu abraçament, tu despertist lo meu corage. E primerament lo sadollist, après lo embarguist e depuys ab los teus | abraçaments e besaments has complida de son la mia ànima | [p. 58 e repposa en los teus braços. E posat que sia indigne, ja per açò no la foragites de tu ne li fuges, ans strenyent la ab tu matex crides e dius: Man vos, filles de Jherusalem, que no despertets ne façats vetlar la mia amada fins que ella ho vulla. Mas una cosa me fa meravellar de la tua clemència, bon Jesús, per què diguist, pa cotidià, car, senyor, vols ésser a nosaltres tots dies pa e per tots dies contínuament. E no seria, senyor, assats que per un die habitasses en nos e stiguesses en nosaltres, donchs per què vols ésser tot jorn en nos, que't havem fet. Mas que diré de tan gran benivolència tua, no sce que me'n diga. Car en aquells tresors de la tua clemència defall tant fortment lo meu corage qui no pot considerar una patita sintilla o purna de tant | gran abís. Per què, senyor, no pusque dir altra cosa sinó que pusque jo servir totstemp a tu pus que tu totstemp vols star ab nos e que nos tots temps stigam «e siam» ab tu e que null temps no'ns partiscam de

---

nos tantum desideras esse tecum, cum te summum bonum, speculum sine macula, angelorum solacium impetremus. Tu ergo, bone Iesu, differre non vis, ut ostendis, et nos amplius differre nolumus. Hodie ergo te petimus ut hodie habeamus. Non ergo vana instructio tua quod esset si peteremus et non impetreremus. Quia ergo ista te petimus et desideramus et hoc ipsum tu cupis, accede ad cor nostrum quia ad te ascendit cor nostrum. En inebriatus es nostri et nos tui amore. Te ergo ad nos et nos ad te cum impetu ducet pondus amoris et iam omni mora sublata sit mutuus amplexus. En intra brachia tua deficit anima nostra absorpta amoris fervore. Cum enim sensi amplexum tuum, excitasti animum meum; primo cibasti, deinde inebriasti, tandem tuis amplexibus et osculis separasti animam meam et in tuis brachiis requiescit. Non eam quamvis indignam abicis, non eam fugis, sed ad te stringens clamas et dicis: Adiuro vos filie Ierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Sed adhuc adiuro clementiam tuam, bone Iesu. Quare dixisti: *cotti*. Numquid cottidie vis cibus noster esse. Nonne sufficit tibi si per unum diem habitans in nobis moraris nobiscum. Quare semper vis esse nobiscum quid tibi fecimus; quid ergo dicam de tanta benivolencia tua, nescio quia in illis thesauris clemencie tue deficit animus meus ut non possim parvam eius scintillam considerare, tanta est abyssus eius, et ideo nichil aliud scio dicere nisi ex quo vis semper esse nobiscum, sic nos omni tempore simus tecum et nunquam a te sponso benignissimo cibo suavissimo

tu, qui és spòs tant benigne e vianda molt suau; senyor, degluteix nos dins tu ab la tua amor e devoció, ne puscam de aquí avant partir nos de tu. En aquesta forma *dóna a nosaltres lo pa de tot die*.

5. Et dimitte nobis debita.

Senyor, *lexa e perdona a nosaltres los nostres deutes axí e com nos los lexi als nostres deutors*, ordona, senyor, les dites coses e ajusta les axí. O bon Jesús, tu has donat a nosaltres indignes servents teus benignament e graciosa la tua nobla vianda. Mas tem me que no sia convidat en aquest convit axí com féu Naaman al convit | [p. 60 de Hester, qui fou penjat. O bon Jesús, sinó és aquesta la tua intenció, emperò yo he gran pahor de la mia dispositió conexas los grans peccats. Què faré donchs, lo convit és aparellat ample e habundós, los convidadors, ço és los sants àngels, que y vage me insten. La fam me desperta e força, emperò no presumesch acostar m'y e açò per tal com he peccat. Què faré, donchs, congoxen me e constrenyen me molt fortment de cascuna part. Mas certes yo no ignor ans sce bé que faré, hiré me'n al meu pare celestial, lo qual clamaré e invocaré dient: Pare nostre qui és en los cels, e dir li he: pare meu, yo contra lo cel e tu he peccat, no són digne de ésser appellat fill teu. Mas sia la tua mercè, pare, que'm faces un dels teus logaters, ço és, que'm lexes los meus peccats. O beneventurada conexença de la colpa la qual mereix obtenir | los abraçaments del pare, poràs fer per ventura que | [p. 61 per la fervor de la amor yo'm resolga e'm regal tot entre los abraçaments del meu pare e ser<a> mudat en altra home e ladonchs gosaré menjat del vadell saginat, relexa'ns donques los nostres deutes. O e com és meravellosa la bonea de Déu envers nosaltres, car menyspreat lo havem e per vil suzura lo havem donat «e menyspreat», em-

---

recedamus. Ita enim, domine, tuo amore et devocione nos glutines tecum ut nec a te possimus recedere nec velimus. Sic ergo *Panem no. cot. da nobis ho.*

5. *Et dimitte nobis debi. nostra sicut et n., etc.* Hoc autem sic ordina | [8 et coniunge predictis. O bone Iesu, nobilissimum cibum nobis indignis servulis tuis benignissime et instantissime obtulisti. Sed quid timeo ad convivium Hester regine et Aman invitari, etsi illa, bone Iesu, non sit intencio tua, tamen timeo de indisposicione mea quia cognosco peccata mea. Quid ergo. Convivium opulentissimum paratum est, nuncii et angeli michi instant, esuries me excitat et compellit et tamen accedere non presumo quia peccavi. Quid ergo faciam. Angustie michi undique, sed certe quid eligam scio: Ibo ad patrem meum celestem, de quo supra dictum est: *Pater noster qui es in ce.*, et dicam: Pater peccavi in celum et coram te iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercenaris et tu *dimitte nobis de. no.* Sed, o felix recogitacio culpe que promeretur patris amplexus, forte amoris fervore intra amplexus eius resolver et mutabor in virum alterum et aliquantulum audebo comedere de vitulo saginato. *Dimitte, ergo, nobis debita no.* O mira Dei nostri erga nos dignacio, ipsum contempsimus et pro villissima sanie commutavimus et tamen nobis suadet ut penitentiam petamus, quia vult nobis dimittere cum offendimus. Hoc autem noluit angelis elargiri.

però ell nos aconsola e'ns amonesta que li demanem vènia, cal vol nos remetre los deutes ab les offensas, les quals cosas no<s> ha volgudas atorgar als àngels que peccaren. O bon Jesús, e com nos pots de aquí avant mirar que axí leialment te havem foragitat de nos. Mas pus que, senyor, nos aconselles, deman te que'ns lexes los nostres deutes, e donchs, senyor, lexa'ls nos «si't plau» car ja has tu pagat lo deute a nosaltres en sacrifici. Tu és aquell qui'ns mostres que digam: lexa'ns, sen|yó, los nostres deutes, açò, senyor, pots tu fer. E com, | [p. 62 senyor, e no és ja feta la pau; certes si és. E donchs, senyor, *lexa'ns los nostres deutes axí com nos los lexam als nostres deutors*. O e com és beneventurat lo deute qui's remet e's perdona per la amor de Jesu Christ. O beneventurada offensa la qual podem allegar en remissió de nostres deutes. E donchs, germans molt cars, non'ns vullam entrar si los homes nos offenen, si'ns fan injúries, si'ns donen afflictions, si'ns empatxen e si'ns prenen so del nostre forcivolment, ans nos alegrem trobant hi goig e u desigem ab gran affectió. Car nos, relexants les dites cosas als proïsmes, podem allegar a Déu que'ns sia lexa't lo nostre deute, «ço és los nostres peccats». No es dupte que no sia de gran virtut et | de gran efficàcia la qual nos mostre lo nostre jutge e advocat, dient Jesu Christ: Lexats e serà us lexa't; *lexa'ns* donchs, senyor, *los nostres deutes axí com nosaltres lexam als nostres deutors*.

6. Et ne nos inducas in t.

Senyor, no'ns portes dins la temptació. Què'm aprofita, senyor, ésser bateiat e purificat del tocament del cors mort si après de açò toch la mort. No'm basta a my, senyor, que tu'm lexes los peccats que he comessos si tu senyor no'm guardes e no'm defens dels peccats qui'm combaten de present, car molt són inclinat a peccar e si tu, senyor,

---

Quomodo, queso, bone domine, potes nos inspicere amplius, qui ita turpiter a nobis abiecimus te. Ergo et quod tu ipse suades *dimitte nobis debita nostra*; dimitte nobis, quia iam pro nobis debita solvisti, iam te ipsum nobis in sacrificium obtulisti. Tu enim ipse, qui nos doces ut dicamus *Dimitte nobis de. n.*, hoc facere potes. Nonne iam pax est facta. Nam iam pacis «convivium celebratum est et cottidie celebratur». *Dimitte, ergo, nobis debi. n., sicut et nos di. etc.* O beatum proximi delictum et felix offensio quam allegare possumus coram Deo in remissionem debiti nostri. Non ergo, karissimi fratres, contristemur si nos offendunt homines, si nobis iniuriantur, si nos affligunt, rapiunt et accipiunt nostra, sed in hoc in nobis exultemus et gaudeamus immo affectemus et cupiamus, quia dimittendo ea proximis allegare poterimus dimissionem debiti nostri. Non est dubium quod magne virtutis magneque efficacie est allegatio ista, quam summus advocatus ac iudex noster docuit et docet. Ergo dimitte et dimittetur | 19 vobis. *Dimitte ergo nobis debita no. si. et nos dim.*

6. *Et ne nos inducas in temptationem.* Quid enim, domine, prodest baptizari sive lavari a mortuo si iterum tango mortuum. Non sufficit michi, domine, ut peccata commissa dimittas nisi a peccatibus imminentibus custodias, nam pronissimus sum ad peccatum et nisi me custodias sine freno irruam in peccata.

no'm guardes e no'm defens sens tot fre yo cauré en los peccats. Si donchs, senyor, tu vols e permets que siam temptats per ésser provats e humiliats e exercitats, sia la tua mercè que no'ns lexes en | [p. 64 dins la temptació. Senyor, què aprofità a Aman qui per lo rey Assuer fou exalçat sobre tots los seus prínceps, com après per la sua gran supèrbia font penjat «en una biga», e què aprofita a my tot quant te he demanat en les demont dites petitions si tu, senyor, no'm conserves en bé ajudar me contra les temptacions. E donchs, senyor, no'ns aportes a dins la temptació tu, bon senyor, de les coses que demanen en la forma demunt dita. Car permets nos ésser estimulats e agullonats ab diverses temptacions per tal que recorregam a tu. Tu, senyor, exercites e cerques tota manera e tota via per tirar nos a tu. Car desiges nos que siam ab tu. E donchs yo qui són temptat fugiré als abraçaments per tal que ell reebe my qui fug anant a ell e que me aconsol per tant con són tot temorós e dir li he: «Pare senyor», no'ns <ap> | aportes dins la temptació; «açò vol, açò desija e açò spera | [p. 65 lo pare meu, que yo córrega al refugi ab abraçament e en lo sy de la sua misericòrdia. En guisa que yo desconfiant totalment de my matex solament confiu d'el». E donchs, senyor, *no'ns aportes a dins la temptació mas deliura'ns de mal.*

7. *Ver és, senyor, que nos som dignes de tot mal per so com havem menyspreat tu qui és tot bé. Mas, pare molt clement, mira a la tua infinida clemència e no vulles guardar a la depravada malícia nostra. E leva de nosaltres miserables e flacs lo càrrech importable lo qual nos posa en gran afflictió e'ns scampa e'ns retarda de tot bé. Delliura a nos, senyor, servents teus per tal que ab tota libertat puscam entendre en la tua servitut. E majorment nos deliure de aquell horrible e terrible mal | eternal per tal que no siam privats | [p. 66 «ne sepperats» de la tua desijabla visió, la qual cosa avorresch en tots los meus ossos. E com, senyor, e què haurà aprofitat ésser stat crea-*

Si ergo ad probationem nostram et humiliacionem et exercitacionem vis et permittis nos temptari, non tamen a temptatione permittas nos superari. Quid enim, domine, profuit Aman, quod a rege Aswero super omnes principes fuit elevatus, cum postea inflatus superbia fuerit suspensus. Quid enim prodesset quidquid in predictis petivi nisi me contra temptationes conserves in bono. Ergo *et ne nos inducas in temptationem.* Vis, «bone Iesu», ut petamus quia permittis nos temptationibus multociens stimulari ut ad te recurramus omnemque modum et viam qua possis nos ad te trahere exerceas, quia nos cupis habere temptatos. Ergo ad amplexus paternos confugiam ut me recipiat fugientem et timidum exhortetur ut dicam ei: *Et ne nos inducas in temp.*

7. *Sed libera nos a malo.* Verum est, domine, quia digni sumus omni malo, quia te contempsimus omne bonum, sed vide, clementissime pater, infinitam misericordiam tuam non detestabilem nequitiam nostram et releva a nobis infirmis importabile pondus [onus] et a malo opprimente et distrahente et retardante ad bonum. Libera nos famulos tuos ut libere possimus cultui tuo vacare et maxime ab illo horribili et eterno malo nos libera ne tua desiderabili visione privemur

tura tua si po no't posseesch vessament me totalment enta en la vida eternal la qual nos vulles atorgar tu qui és benaventurat per secula seculorum. Amen.

---

quod orant omnia ossa nostra. Quid enim michi profuisset tuam fuisse creaturam nisi te habeam et totus et totaliter te fruar in vita eterna quam nobis concedas qui es benedictus in secula. Amen.